

КИЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ ТА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра східної та слов'янської філології

Курсова робота
З іранської філології
на тему:

ВЖИВАННЯ ТРАНСФОРМАЦІЙ В ХУДОЖНЬОМУ ПЕРЕКЛАДІ
З ПЕРСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ
(на матеріалі «Маленьке серденько» Надер Абрахімі)

Студентки II курсу групи Перс10-22
факультету східної і слов'янської філології
денної форми здобуття освіти
освітньої програми: Перська мова і
література та переклад, друга східна мова,
західноєвропейська мова
спеціальності: 035 Філологія
спеціалізації: 035.067 Східні мови та
літератури (переклад включно), перша –
перська
Скавронської Дарії Олегівни

Науковий керівник: викл. Даліда А. В
Національна шкала: _____
Кількість балів: _____
Шкала ЄКТС: _____

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ РІЗНИХ ТИПІВ ТЕКСТІВ	5
1.1. Текст як посередник перекладу, його класифікації та ознаки	5
1.2. Художній текст як об'єкт перекладу	10
Висновок до Розділу 1	14
РОЗДІЛ 2	15
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ПЕРСЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ (на матеріалі «Маленьке серденько» Надер Абрахімі)	15
2.1. Проблема перекладності та неперекладності мовних одиниць перської мови на українську мову	15
2.2. Перекладацькі трансформації, як способи досягнення адекватності перекладу	18
Висновок до Розділу 2	26
ВИСНОВКИ	27
АНОТАЦІЯ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31

ВСТУП

Переклад – важке різностороннє явище, котре часто виступає аспектом вивчення різних наук. За допомогою перекладу розглядаються тексти різних сфер мовлення: розмовні, ділові, побутові, офіційно-ділові, художні, релігійні, тощо.

Наразі взаємодія між культурами стає все більш розвиненою. Важливим аспектом цього є переклад, котрий допомагає в широкому доступі вивчати культури інших мов. Це допомагає глибоко зрозуміти мовні, культурні та соціальні особливості.

Перська мова, культура та література різноманітна, через це поширена в усьому світі, тому мовна пара перська-українська стає все більш популярною на сьогоднішній день. Ця робота присвячена дослідженню особливостей перекладу перськомовних текстів на українську мову. На різних прикладах було вивчено всю проблематику, труднощі під час перекладу та можливі шляхи їх вирішення.

Переклад в сучасному світі є дуже затребуваною галуззю, адже є важливим інструментом у міжнародній комунікації. Оскільки художня література є одним з найважливіших осередків культурної спадщини іранського народу, переклад художніх творів зможе ближче познайомити інші країни з культурою та багатством мови Ірану. Наразі проблема адекватності перекладу художніх творів з перської мови на українську мову не ставала предметом написання наукових робіт вченими, що й зумовлює **актуальність** нашої роботи.

Мета роботи полягає у здійсненні дослідження основних видів трансформацій в художньому перекладі з перської мови на українську мову.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

1. Визначити значення термінів "текст", "переклад", "перекладацькі трансформації".
2. Проаналізувати основні види перекладацьких трансформацій.

3. Дослідити проблематику перекладу перського художнього тексту українською мовою.

4. Виявити особливості перекладу мовних одиниць у художньому перекладі на матеріалі твору «Маленьке серденько» Надер Абрахімі.

Об'єктом курсової роботи виступає художній твір перської літератури.

Предмет – лексичні, граматичні та стилістичні види трансформацій при перекладі художніх текстів.

Матеріалом дослідження виступає художній твір «Маленьке серденько» Надер Абрахімі.

Під час написання курсової роботи використовувалися такі **методи: контекстуальний аналіз** – для дослідження структури речення під час здійснення перекладу з перської на українську мову; **описовий метод і порівняльний аналіз** – для виявлення відмінностей між текстом оригіналу та текстом перекладу для досягнення адекватності перекладу; **функціональний аналіз** – для визначення видів трансформацій, які застосовувалися при перекладі перського художнього твору українською мовою.

Наукова новизна полягає в тому, що під час аналізу видів перекладацьких трансформацій, було здійснено художній переклад перського літературного твору українською мовою, що допомогло детальніше і в повному обсязі показати, як саме різні види трансформацій впливають на адекватність перекладу.

Практичне значення роботи полягає у тому, що результати здійсненого дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення проблеми адекватності перекладу перського художнього тексту українською мовою, а також стати матеріалом для викладання таких навчальних дисциплін як "Основи художнього перекладу (перська і українська мови)", "Теорія і практика перекладу з перської мови" тощо.

Структура і обсяг роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загального висновку, анотації перською мовою, списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи – 32 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРЕКЛАДУ РІЗНИХ ТИПІВ ТЕКСТІВ

1.1. Текст як посередник перекладу, його класифікації та ознаки

У мовознавстві існує багато різних визначень як терміну «текст», так і «переклад». Перекладом називається процес перетворення мовленнєвого твору в одній мові на мовленнєвий твір на іншій мові зі збереженням незмінного плану змісту, тобто значення.

Розглянемо також те, що текст – це середній вид комунікації, котрий включає в собі три гілки: автор-текст-читач. Він зазвичай породжується мовцем, тобто тим, хто його пише та створює за власним задумом. Написане зазвичай редагується на етапі внутрішньої підготовки, а в письмовому вигляді – відповідно до стилю мови. Текст є однією з головних одиниць мови, адже перед ним стоять звуки, слова та морфеми.

Тексти являються єдиним матеріальним доказом перекладу, лише вони надають можливість здійснити аналіз тексту, перевірити наявність усієї інформації та змісту аби порівняти написане мовою оригіналу та перекладу.

Розглянемо класифікацію текстів, досліджену Іриною Литвин (Литвин, 2014, ст.5). Вона поділяє тексти на розмовні, офіційно-ділові, суспільно-інформативні, наукові тексти, художні та релігійні твори:

1. Розмовні тексти у свою чергу поділяють на розмовно-побутові, розмовно-ділові тощо. Усі вони виконують функцію спілкування. Зазвичай використовується для монологів та діалогів задля комунікації.

2. Офіційно-ділові тексти включають у себе усі види документів (державні, комерційні, політичні, дипломатичні та юридичні). Головною задачею є передача інформації у вигляді повідомлення, тому вони існують зазвичай в письмовій формі.

3. Суспільно-інформативні тексти виконують інформативну функцію через повідомлення, що включає в себе найрізноманітнішу інформацію. Здебільшого використовується в газетах, на телебаченні, радіо та в наукових статтях, що націлені на конкретну аудиторію та вплив на неї.

4. Наукові тексти налічують в собі безліч підтипів, відповідно до інформації, яку ми намагаємося в ньому закласти. Спеціальні тексти, котрі розраховані на професіоналів та науково популярні, призначенні для масової аудиторії.

5. Художні тексти охоплюють усе жанрове різномаяття художньої літератури, літературної критики та публіцистики. Зазвичай мають дві взаємопов'язані функції: естетичну та впливову, тому надто важливою є форма викладу матеріалу. Кожен художній твір має свою функціональну, мовну та художню специфіку.

6. Релігійні твори відрізняються особливою своєрідністю, переклад котрих має величезну історію. Підхід до перекладу Біблії Ю. Найди прийнятий за основу в 1960-х роках і досі використовується.

Знання тексту є одним з найважливіших частин для представників різних професій в сучасному світі. Текст – сукупність певних знаків та символів, що складається в речення задля передачі інформації, думок, почуттів і т. д. Текст – головний засіб комунікації, котрий показує почуття одного слухача або ж читача до іншого. Він використовується для збереження досвіду для наступних поколінь, тобто в книгах, документах, журналах та різноманітних інтернет ресурсах, а також в різних наукових статтях, підручниках, лекціях, що допомагає кожному з нас у навчанні та здобутті освіти. Збереження літературних текстів відображає цінності, історію та життя суспільства, що створює культурні особливості та зберігає їх як культурну спадщину для наступних поколінь.

За визначенням Саліванової текст можна розглядати як засіб комунікації, котрий налічує свої особливості та ознаки, тож розглянемо їх. Першою з них є структурованість, котра включає особливий порядок викладу інформації за певними канонами. Дана структура тексту може бути лінійною, тобто представлена за хронологією або ж нелінійною – за тематикою. Більшість робіт мають чітку організацію, котра включає в себе вступ, основну частину та висновок. Зазвичай правильна організація допомагає читачеві легко орієнтуватися в матеріалі, адже відсутність логічного зв'язку може ускладнити розуміння. Другою особливістю є цільова спрямованість. Кожен автор ставить перед собою мету при створенні своєї роботи, яка може полягати в інформуванні, переконанні, розваженні читача. Третя – комунікативна функція, що спрямовує на не пряме, але все ж спілкування з аудиторією. Текст завжди налічує інтенцію, тобто бажання автора певним чином вплинути на читача. Це може бути чітко виражено або відображено з використанням різних засобів або ж контексту. Також не менш важливою ознакою послідовність викладення мовних одиниць. Емоційна складова це те, що зазвичай викликає певні почуття в отримувача. Використання підбору слів, різноманітних образів, що утворюють особливу емоційну атмосферу, допомагає досягнути цього. Також кожний текст адаптований під потреби аудиторії, яка споживатиме цю інформацію. Деякі з них мають на меті не лише інформувати або переконувати, а й залучити до певних дій. Наприклад, реклама закликає до купівлі товару, а інструкції – до виконання конкретних дій.

Ми вже згадували про частини самого тексту, а тепер розглянемо їх детальніше. Вступ – постає початком викладення думок, та є частиною тексту, у якому зазначено привід, котрий став причиною укладення даного документу. Доказ – розкриття суті питання: пояснення, різні докази, підрахунки за потреби та безліч інших різних матеріалів. Закінчення/висновок – визначається мета, заради якої викладений текст. Іноді він складається лише з самого закінчення, його називають простим. Інші ж, котрі містять різні логічні елементи та зв'язки – складним. В залежності від викладення інформації може бути прямим (вступ, доказ, закінчення) чи зворотнім (спочатку

викладення закінчення, потім доказ, а вступ може бути взагалі відсутній) порядок розташування елементів в тексті.

Також кожна викладення думка повинна налічувати в собі певні вимоги, найголовніші з яких достовірність змісту, нейтральність тону, максимальна стильність та повнота інформації. Текст повинен бути точним, тобто не налічувати в собі різних двозначних слів та занадто важких виразів, а також вимагати повного співвідношення написаного з реальністю. Це залежить від уміння автора висловлювати однозначно думки, вживаючи слова та словосполучення відповідно до літературних норм.

За функціонально-смісловим призначенням тексти поділяються на три види. Кожен із цих типів характеризується певною функціональною спрямованістю, що яскраво виявляється в їхніх назвах (Зігнатко, 2014, ст.416)

Розповідь. Основне призначення текстів-розповідей – бажання автора повідомити, пояснити щось. Структурні компоненти тексту-розповіді (зачин, розвиток подій, кульмінація та розв’язка) безпосередньо пов’язані з такими одиницями тексту, як зачин, основна частина та кінцівка. Слід зазначити, що для невеликих текстів-розповідей характерні такі особливості: дієслова-присудки можуть стояти не тільки після підмета, а й перед ним, тобто у всьому тексті з незначними відхиленнями може зберігатися зворотний порядок слів.

Визначення. Створюючи текст-опис, ми прагнемо створити у слухача чи читача загальне уявлення про предмет чи явище. Тому в основу опису важливо покласти найелементарніші ознаки описуваного об’єкта.

Думка. Мета тексту-міркування – дати розгорнуту відповідь на запитання, поставлене на початку цього тексту, навести докази й пояснення, не порушуючи причинно-наслідкових зв’язків. Характерною структурною особливістю текстів-міркувань є те, що вони спочатку містять певну тезу (твердження), а потім ідуть її докази або, навпаки, спростування.

Розглянемо основні ознаки тексту (Зігнатко, 2014, ст. 78)

1. Цілісність – це повнота тексту, текст – мовленнєвої діяльності, вона має мету і причину, як і будь-яка діяльність людини.

Привід і мета визначають тему мовлення, а єдність мовлення складає наступна категорія тексту – предмет висловлювання.

2. Розчленованість – виконує структурну функцію. Враховуємо те, що текст складається з мінімум декількох речень. Варто пам'ятати про те, що речення в жодному разі не має права називатися текстом, адже він має містити в собі мінімум дві композиції.

3. Зв'язність – одна з найважливіших лінгвістичних категорій тексту, як структурна властивість. Особливість цієї функції полягає в тому аби поєднувати між собою речення. Текст виступає як складний об'єкт, котрий виражається меншими елементами, які пов'язані між собою за змістом, адже усі речення продовжують попереднє.

4. Логічність – загальна думка та зміст наявного тексту зазвичай вираховується основи його наповнення та аналізу інформації частин, адже він сам – відображення процесу формування сенсу. Іноді логіка мислення та викладу не є однаковими.

5. Оцінювання – показ авторського ставлення до позитивного та негативного викладення власних думок і намагання зрозуміти, що читач сприйме добре, а що погано.

6. Композиція – текст виражає собою єдність суцільної структури змісту, тобто налічує в собі структурно-змістові частини: вступ (вступ, зачин, опис), основна частина та кінцівка. Назва зазвичай відображає тему або основну думку. Вступ вказує на це і зумовлює просторово-часову розгортку смислових блоків основної частини. Основна частина, що складається з кількох змістових, містить розвиток теми, різноманітні деталі та власні міркування. Висновок – коротка інформація зі всього тексту, що завершує текст.

Текст ніколи не моделюється на одній текстовій категорії, а завжди на їх комбінації. Весь текст є комунікаційною системою, категорія тексту є однією з комунікаційних ліній цієї системи, втіленої через мову. Таким чином ми розуміємо текст як комунікативну мовну реалізацію авторського задуму.

Розглянемо та проаналізуємо, які шляхи перекладач використовує під час процесу здійснення перекладу тексту. Зазвичай в залежності від характеру перекладу (прямий або не прямий), їх використовують як всі разом, так і окремо. Найлегшим методом передачі тексту іншою мовою є **запозичення**, котре дає змогу вирішити проблеми металінгвістичного характеру. Здебільшого він використовується задля досягнення конкретного стилістичного ефекту, для показу місцевого колориту, наприклад, коли йде мова про перські гроші – «тумани» або ж слово «провінції» для позначення областей. Не менш дієвим є **калькування**, що виражається особливим запозиченням. Це відбувається за рахунок використання структур чужої мови або синтаксичних структур, додаючи нові конструкції. **Дослівний переклад** також є одним із шляхів, що має на меті здійснити перехід від мови оригіналу та створити занадто правильний текст, який вимагає лише чітке дотримання базових норм. З іншого боку існує варіювання, яке показує, що наявне граматично вірне викладення, може суперечити духу мови перекладу. Це явище називається **модуляцією**. Також одним з найпоширеніших способів є **адаптація**. Адаптація – це перенесення тексту з однієї мови на іншу таким чином, щоб він зберігав зміст і структуру оригіналу, але був доступний для аудиторії, яка говорить цією мовою. Також адаптація може включати зміни для врахування культурних відмінностей, лінгвістичних особливостей та інших чинників, які впливають на сприйняття тексту в новій мові та культурі (Тимошенкова, 2016, ст.14).

1.2. Художній текст як об'єкт перекладу

Художній переклад – одна з найкращих проявів міжлітературної та міжкультурної взаємодії. Саме він виконує не лише комунікативну, а й естетичну функцію мови. У художньому тексті відображаються не тільки буденні події, а й світогляд автора, його естетичні погляди. Дані твори є складною мозаїкою емоційних та лінгвістичних складових. Він передає не лише слова, що зв'язані в речення, а й особливу атмосферу, усі відтінки почуттів та унікальний стиль автора.

Можна вважати, що художній переклад тексту – один з видів вишуканого мистецтва. Кожен такий текст має в собі особливості, котрі розраховані на мовленнєву творчість автора, що вимагає «перекладацького таланту». Гарно та вдало переданий естетичний ефект потребує клопіткої та творчої роботи, котра досягається лише при вдалому використанні мовних засобів. Перекладач повинен володіти не лише іноземною мовою на високому рівні, а й досконало знати рідну літературну мову. Обов'язковими також є активна мовленнєва діяльність, широкий погляд на світ та хороший смак перекладача. Завданням автора перекладу завжди постає важливість зацікавити аудиторію до прочитання, тому важливо використовувати новизну та вдаватися до таких художніх прийомів, що зацікавлять його читача.

Розглянемо особливості, на котрі варто звернути увагу при перекладі художнього твору:

1. Сміслові розуміння: кожен перекладач зобов'язаний розуміти не буквальний переклад речення, а його повний контекст та смислові зв'язки між усіма членами речення.

2. Стил: перекладач повинен вміти перенести стиль та тон оригінального тексту на мову перекладу, адже у кожного з авторів він унікальний.

3. Вирази та ідіоми: безліч саме художніх текстів вміщують в собі ідіоми, культурні асоціації та вирази, котрі конче важливі для перекладу без найменшої втрати його сенсу.

4. Культурні аспекти: тексти зазвичай показують культурні особливості та традиції автора, саме тому перекладач повинен бути ознайомленим задля правильної передачі своєю мовою.

5. Емоційна забарвленість: безліч художніх текстів несуть в собі глибокі емоції, що важливі для передачі змісту та важкі в роботі з ними, тому кожен перекладач повинен виконати клопітку роботу аби відтворити емоційну інтонацію.

Художній переклад зазвичай відображає сенс оригінального тексту у гарному літературному форматі, що викликає величезну кількість розбіжностей в науковому

середовищі. Часто виникає безліч запитань на рахунок точності, адекватності та повноцінності перекладу. Результати різних досліджень показують, що думки дослідників розбігаються. Одні вважають, що доцільним є відтворення мови оригіналу засобами іншої мови, доки інші стверджують, що пошук художніх співвідношень, яким підпорядковуються мовні, ось правильна стратегія хорошого перекладу.

Художній переклад також виступає особливим видом триаспектної комунікації між автором, перекладачем і читачем, що породжує множинність міжмовних і міжкультурних контактів, а також виступає засобом освоєння світового та інтелектуального простору.

Розглянемо основні вимоги, котрих повинен дотримуватися перекладач художніх текстів:

1. Точність: донесення до аудиторії головної думки, котра закладена автором в оригінальному тексті. Важливим є збереження емоційного викладу, а не лише виклад основного змісту. Перекладач не має можливості наповнювати текст власними думками, тим самим дбаючи про повноту передачі оригіналу.

2. Лаконічність: переклад не повинен бути багатослівним, тому виклад думок зазвичай максимально стислий.

3. Ясність: потрібно уникати важких та двозначних висловлень, задля полегшення сприйняття тексту. Усі думки повинні бути викладенні простою та зрозумілою мовою.

Кожен вид перекладу має свої особливості, що додає проблем під час роботи над текстом, тож розглянемо проблематику в художніх текстах. Однією з найпоширеніших є правильність та точність, особливо у віршах. При перекладі прози часто виникає проблема розбіжності змісту та зворотів.

Варто розуміти, що в сучасному світі художні тексти розглядають як вид словесної творчості, котра відтворює написане мовою оригіналу будь-якою іншою мовою. Художній переклад представляє собою взаємодію та вплив культур, котрі включають в себе два однакових тексти, виражені різними мовами. Цей вплив нереально звести лише

до мовної взаємодії, адже він містить в собі усі аспекти життя, котрі викладенні в тексті, місцевий колорит, котрий йому притаманний та певну національну своєрідність. Перекладена література являється найпоширенішим та найзручнішим здобутком чужої культури завдяки такому інструменту як мова.

Варто враховувати що кожен переклад виконує комунікативний процес, адже завжди створює та відображає певний контекст для конкретної аудиторії, враховуючи мету, яку поставив перед собою автор та його власного бачення викладення матеріалу, а також наявності зворотного зв'язку.

У наявному комунікативному кодексі перекладача є значущими два фактори, як і у самого автора оригінального тексту. Перший з них – істинність, як показник вірності дійсності, другий – критерій щирості, наче вірність самому собі. Варто використовувати обидва з них аби не мати перекрученого образу. Це відноситься до категорії щирості, коли перекладач використовує репрезентовані образи не лише автором, а і своє ставлення до персонажу.

Варто звернути увагу, що саме художній переклад розглядається як сукупність літературних канонів та поетикою самого перекладача. Зазвичай вигляд перекладу будується на основі точного та вільного перекладу. Перший з яких налічує правильний порядок слів, граматичних конструкцій, а інший – має збережений зміст. Саме він найбільш наближений до художнього перекладу. Протягом історії вимальовування поняття самого перекладу ці обидва види тісно перепліталися між собою, доповнюючи один одного. Повністю ідеальне їх поєднання абсолютно неможливе. Але лише завдяки міжнаціональному перекладу твори світового рівня стають відомими.

Водночас з усім цим потрібно розуміти, що повністю дослівний переклад не повинен існувати, оскільки сама концепція не передаватиме повний та лаконічний зміст оригіналу, що абсолютно неминуче призводить до часткової або навіть великої втрати основної думки.

У кожному художньому творі присутня особистість автора, що в певному контексті є авторством над оригіналом, водночас він може впустити або не повністю

передати особливості тексту. Цей вид перекладу вміщує в собі естетичну функцію, а не лише комунікативну. Важливим є переймання функції автора на себе аби в жодному разі не втратити цінності твору та міжмовні зв'язки. Тому необхідно наповнити текст новими образами, котрі властиві саме носіям певної мови. Звісно, новостворений твір має впливати на аудиторію таким ж чином як і оригінал, адже усі образи та ідеї переносяться, ґрунтуючись на культурі та естетично правильному вигляді мови перекладу, що забезпечує майже ідеальне відтворення.

Перекладач, котрий прагне досягнути високого рівня перекладу художнього тексту, безпосередньо повинен бути ознайомлений з менталітетом та культурою носія мови, тому що в іншому випадку читач не зрозуміє думку, котру намагався викласти автор.

Висновок до Розділу 1.

У мовознавстві текст та переклад є ключовими поняттями, які відображають процес комунікації та його відтворення у різних мовних середовищах. Переклад – це складний процес перетворення мовленнєвого твору з однієї мови на іншу зі збереженням його значення. Текст в свою чергу представляє собою середній вид комунікації, що включає автора, текст та читача.

Розглядаючи класифікацію текстів, варто враховувати їхню функціональну спрямованість і призначення. Від розмовних до офіційно-ділових, суспільно-інформативних, наукових, художніх та релігійних, кожен вид тексту має свої особливості та мовні характеристики, які впливають на процес їх перекладу.

Під час перекладу використовуються різноманітні стратегії, такі як запозичення, калькування, дослівний переклад, варіювання та адаптація. Кожен з цих методів має свої переваги та обмеження і може бути використаний в залежності від контексту та мети перекладу.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ХУДОЖНІХ ПЕРСЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ (на матеріалі «Маленьке серденько» Надер Абрахімі)

Переклад перськомовних текстів має свої особливості через специфічний культурний контекст, метафоричність, поетичність та велику кількість різних аспектів перської літератури. Розглянемо одні з найважливіших, з якими ми стикаємося при перекладі в мовній парі перська-українська.

Іран відомий у світі своєю поезією, котра багата на метафоричність та широким використанням символіки. Саме тому перекладач повинен досконало володіти не лише мовою оригіналу, а й рідною задля забезпечення передання значення усієї глибини виразів. До прикладу, Омар Хайяма «Кубок вина» використана метафора кубка вина, що трактується як символ життя та насолоди. *جام جهان نمای است و می دان که کجاست*. (укр. Кубок світу відкритий для нас, знай, де він»).

2.1. Проблема перекладності та неперекладності мовних одиниць перської мови на українську мову

Перекладність та неперекладність є однією з проблем перекладознавства. Ці обидва принципи постають основою в роботі сучасного перекладача, адже наразі це є однією з найпоширеніших тем для розвитку сучасної науки перекладу. У давнину затвердився міф про неможливість повноцінного перекладу, але пошуки шляхів адекватного викладення думок іншою мовою продовжувався.

Проблеми перекладності та неперекладності зазвичай постають тоді, коли одні слова та вирази налічують унікальні або ж культурно зумовлені значення, які важко або ж взагалі неможливо продемонструвати іншою мовою. Розглянемо це на прикладі деяких перських слів:

"ترك" слово, котре налічує в собі декілька значень – «походження», «покинути», «спускати». Зазвичай переклад цього слова залежить лише від контексту і в інших мовах можуть знадобитися конструкції або ж вирази для передачі його сенсу.

"عشق" слово перекладається як «кохання», але його значення в перській культурі може бути набагато глибшим, ніж здається і більш наповненішим, ніж проста романтика чи пристрасть. Мова може йти навіть про відданість та самопожертву.

"تعارف" одне з понять, котре важко передати іншою мовою, адже це система соціальних норм та обрядів в перській культурі, яка визначає стосунки між людьми, особливо в публічних ситуаціях. Може включати в собі ввічливість та сором'язливість, але іноді призводить до складних ситуацій, де слова зовсім не відповідають діям.

"نیاز" перекладається як «потреба» або ж «необхідність», але його використання і сприйняття може різнитися в залежності від культурного контексту. У перській мові та культурі це слово за семантикою має більше емоційних і соціальних аспектів, ніж звичайні фізичні потреби.

Перська мова має декілька діалектів, і різниця між ними може призводити до різних варіантів перекладу одного й того ж слова чи виразу. Наприклад:

"سلام" (salaam) перекладається як "привіт" або "привітання", але в деяких діалектах може бути вжито інші слова для привітання. Наприклад, інколи перси можуть використовувати слово «درود» (dorud) у значенні «привіт».

Також деякі концепти або обряди в перській культурі можуть бути неперекладними або потребувати пояснень для зрозуміння в інших культурах. "نوروز" свято першого дня весни, яке має глибокі історичні та культурні корені в Ірані та інших країнах, але його переклад іншою мовою може викликати труднощі. Таким чином ми можемо використати описовий переклад, транслітерувавши українською мовою та надавши пояснення: новруз – свято весняного рівнодення/ свято початку нового року в Ірані та деяких тюркських країнах.

Багато виразів в перській мові мають культурно-специфічні значення, які можуть бути важко передати точно в іншій мові. "سر و صدا" перекладається буквально як "голова

і шум", але вживається для опису розгалужених або складних ситуацій. Перекладач повинен урахувати культурні відмінності у сприйнятті світу та значень, щоб точно передати зміст тексту.

"خير" може охоплювати не лише позитивність або доброзичливість, але й моральні цінності та добродесність. Також це слово можемо перекладати як заперечення – «ні», тобто коротка форма від слова «نخير».

Метафори та символи можуть бути унікальними для перської культури і важко перекладати без втрати відтінків. Вираз "پرندۀ در دست دوتا بیشتر ارزش داره" перекладається як "пташка в руці краща, ніж десять на гілці", але його образна сила може бути втрачена в перекладі.

Ці приклади демонструють, що навіть найточніший переклад може не передати всіх відтінків або значень оригінального слова чи виразу. Це викликає проблеми у сприйнятті тексту чи комунікації, особливо в контексті міжкультурних взаємодій.

Велика кількість текстів також налічує в собі алегорії, перенесення значення, котрі значно ускладнюють процес перекладу. Наприклад, варто завжди звертати увагу на те, що герой твору, котрий виражений історичною особою, не завжди виступає як діяч або людина з історії, а може трактуватися як певний символ. До того ж перська мова відома своєю ритмічністю, тому при перекладі важливо підібрати правильні слова аби в жодному випадку його не втратити. Наприклад, у вірші «Мелодія кохання» присутнє звукове повторювання, котре утворює собою мелодійний ефект. شور نیروی آمد و آه اندر فنا رفت (укр. Закоханість спалахнула та стогін вийшов на зовні). У віршах використовується опис кохання, інтимності та почуттів, тому варто розуміти та вміти як вдало зберегти цю поетичну сутність. Часто інтимна мова використовується для опису людської краси. زلفین تو را به زیر خاک و خون اریم (укр. Твої чорні коси згорнемо в пісок і кров).

Більшість перських віршів, як і всі інші тексти мають складну форму та структуру, котра досить складна для передачі іншою мовою. Іноді присутні такі, котрі мають специфічну структуру. Саме через це переклад може бути не точним через її неперекладність. Викладення глибокого історичного контексту також може стати

величезною проблемою для перекладача. Правильна передача завжди вимагає багато роботи.

Також кожна мова містить в собі особливі вирази, які як фразеологізми, так й ідіоми, котрі складно перекласти без втрати сенсу, котрий закладений в мові оригіналу, а також підібрати лаконічний відповідник. До того ж поети використовують словесні ігри для додання яскравості в тексті, що може викликати проблеми під час перекладу.

2.2. Перекладацькі трансформації, як способи досягнення адекватності перекладу

За допомогою перекладу мови взаємозбагачуються і змінюються. Переклад текстів, що представляють певну національну культуру, впливає не лише на мову, якою вони перекладені, а й на культуру реципієнта. Взаємодія двох національних культур, опосередкована перекладачем, завжди є компромісом, особливо для того з них, у якому народився оригінальний твір. Адже під час перекладу неможливо уникнути трансформації, часом радикальної, що змінює культурно-історичне підґрунтя матеріалу, що перекладається. Однак ця трансформація має бути правдоподібною, відповідною та послідовною, тому що недоречність, непослідовність культурних зрушень спотворює твір, спотворюючи читацьку сприйняття образу автора, його намірів.

Відповідно до дослідження В. Коптілова «перекладацькі трансформації – чисельне та якісне перетворення, але виконується задля досягнення перекладацької адекватності перекладу всупереч розбіжностям у формальних та семантичних системах двох мов» (Рушиць, ст. 6).

У його розподілі налічується чотири види елементарних трансформацій, вказуючи, що сам розподіл є досить умовним та частим є використання декількох з них одночасно: перестановки, зміни та інші.

Зміна розташування мовних елементів у тексті перекладу називається перестановкою. Іншими словами, ситуацію, яка найчастіше ілюструє цю концепцію,

можна назвати зміною порядку слів і фраз у структурі речення. Сучасних школярів на уроках англійської мови часто вчать перекладати англійські речення з кінця. Це вважається спрощеним прикладом перестановки, інверсії. Бувають також перестановки слова з одного речення в інше, перестановки окремих речень. При перекладі речень з перської мови на українську ми також використовуємо перестановку, адже помітною відмінною рисою між перською та українською мовами є те, що у перській мові дієслово завжди займає кінцеву позицію (окрім окремих випадків, якщо це розмовна мова). В українській мові дієслово зазвичай займає позицію після підмета.

Транспозиція: передбачає заміну однієї частини мови іншою без зміни загального значення. Наприклад, переклад фрази-іменника у вихідному тексті на фразу-дієслово цільовою мовою, щоб зберегти поетичний потік або ритм.

Модуляція: передбачає зміну перспективи, голосу або точки зору без зміни вмісту. Наприклад, перетворення прямого твердження в непряме, щоб зберегти тон або настрій оригінального тексту.

Еквівалентність: пошук еквівалентів, які передають те саме значення, тон і культурні посилання в цільовій мові. Це може передбачати заміну ідіоматичних виразів, метафор або культурних посилань еквівалентами, які резонують з цільовою аудиторією.

Адаптація: адаптація культурних посилань, ідіоматичних виразів і гри слів, щоб зробити їх актуальними та зрозумілими для цільової аудиторії. Це може включати заміну культурно-специфічних посилань еквівалентами, знайомими цільовій аудиторії, або пояснення їх у виносках чи глосаріях.

Компенсація: компенсація неперекладних слів, фраз або понять шляхом додавання пояснювальних приміток, розширення тексту або використання техніки перефразовування для передачі запланованого значення цільовою мовою.

Розширення та скорочення: розширення або скорочення тексту для збереження його художньої цілісності та емоційного впливу мовою перекладу. Це може включати розширення описів, додавання деталей або стиснення тексту, щоб зберегти його суть, одночасно адаптуючи його до мовного та культурного контексту цільової аудиторії.

Культурна заміна: заміна культурних елементів, посилянь або символів еквівалентами, які мають значення та мають відношення до цільової аудиторії. Це може включати заміну імен, назв або культурних практик на еквівалентні, які перегукуються з цільовою культурою.

Стилістична трансформація: трансформація стилю, тону та регістру тексту для відображення художніх та естетичних якостей оригінального твору. Це може передбачати копіювання авторського стилю письма, тону та ритму або адаптацію його відповідно до традицій мови перекладу та літературної традиції.

Гармонізація: забезпечення узгодженості та зв'язності перекладу шляхом узгодження мовних, стилістичних і культурних елементів тексту. Це може включати внесення коригувань словникового запасу, синтаксису та структури речень, щоб підтримувати зв'язну та єдину розповідь цільовою мовою.

Лексичні трансформації: процес зміни виду або значення слова в мові. Це виражається такими явищами як зміна суфіксів або ж префіксів, можливе перенесення значення слова також. Утворення скорочення або ж розширення значень або перехід від одного значення до іншого.

У ході нашого дослідження розглянемо ці види трансформацій на основі твору «Маленьке серденько» Надера Абрахімі. Зміцнення теми маленького серця та його зв'язок з основними людськими відносинами є основою цього уривка з історії. Головний герой уважно слухає свою матір та батька, а потім вирішує віддати своє серце обом. Проте навіть після цього він залишається з почуттям пустки та самотності у своєму серці. Цей досвід показує, що присутність близьких у нашому житті важлива, але самотність не може бути повністю подолана лише ними. Ця історія наголошує на цінності та важливості глибших відносин та значущих комунікацій, показуючи, що навіть у присутності близьких можуть залишатися почуття самотності.

Проаналізуємо наступну частину тексту:

من قلب کوچولویی دارم؛ خیلی کوچولو؛ خیلی خیلی کوچولو.

مادر بزرگم می گوید: قلب آدم نباید خالی بماند. اگر خالی بماند، مثل گلدان خالی زشت است و آدم را اذیت می کند.

(укр. Я маю маленьке серце, дуже маленьке, дуже дуже малесеньке.

Моя бабуся каже, що людське серце не повинне залишатися порожнім. Бо якщо воно залишатиметься таким, воно негарне як і порожня ваза, та набридає людині.)

قلب کوچولو ми перекладаємо як «маленьке серденько», що показує використання тут лексичної трансформації, де کوچولو – «маленьке», що передає однакове значення, але в іншій мові. В цьому ж уривку використовується семантична трансформація. Дієслово خالی بماند – «залишатися порожнім». Тобто слово включає в собі концепцію пустоти і відсутності та перекладено більш широким терміном, ніж викладено в оригіналі.

برای همین هم، مدتی ست دارم فکر می‌کنم این قلب کوچولو را به چه کسی باید بدهم؛ یعنی، راستش، چطور بگویم؟ دلم می‌خواهد تمام این قلب کوچولو را مثل یک خانه قشنگ کوچولو، به کسی بدهم که خیلی خیلی دوستش دارم... یا... نمی‌دانم...

کسی که خیلی خوب است، کسی که واقعا حقتش است توی قلب خیلی کوچولو و تمیز من خانه داشته باشد.
خب راست می‌گویم دیگر . نه؟

(укр. Ось чому я вже деякий час думаю, що мушу віддати комусь це маленьке серденько. Тобто, ну, як це правильно сказати? Я дуже хочу віддати все це невеличке серце, наче маленький гарненький будиночок, тому, кого я дуже сильно люблю... Або... Я не знаю...

Комусь дуже доброму, хто справді заслуговує мати дім у моєму дуже маленькому та чистому серці.

Ну, правильно ж я кажу?)

У цьому уривку налічуємо також велику кількість трансформацій. Однією з них є вище описана модуляція, котру використали задля зміни виразу аби зберегти емоційний відтінок речення. Перетворення щоб передати не лише позитивний характер, а й підкреслити цінність та заслуги обраної особи.

Також забезпечення послідовності й логічності тексту шляхом коректування лексичних і синтаксичних структур. Наприклад, адаптувати темп і стиль оповіді для підтримки логічного розвитку дії в українському перекладі, тобто налічується використання гармонізації. Спостерігаємо компенсацію у вигляді додавання деталей та пояснення, аби компенсувати втрату сенсу при перекладі. Використовуємо пряме запитання *خب راست می گوید؟ نه؟* (укр. Ну правильно ж я кажу?) для підкреслення сумніву/ невпевненості мовця.

Також наявне вираження культурних виразів та зворотів, перенесених до вимог менталітету цільової аудиторії. Розшифрування або ж зміна культурних особливостей, наприклад «خانه قشنگ کوچولو» (укр. малесенький гарний будиночок) на аналогічний образ, зрозумілий саме українському читачеві).

پدرم می گوید: قلب، مهمان خانه نیست که آدم ها بیایند، دو سه ساعت یا دو سه روز توی آن بمانند و بعد بروند. قلب، لانه ی گنجشک نیست که در بهار ساخته بشود و در پاییز باد آن را با خودش ببرد...
قلب، راستش نمی دانم چیست، اما این را می دانم که فقط جای آدم های خیلی خیلی خوب است. برای همیشه...
خب... بعد از مدت ها که فکر کردم، تصمیم گرفتم قلبم را بدهم به مادرم، تمام قلبم را تمام تاماش را بدهم به مادرم، و این کار را هم کردم اما

(укр. Мій батько каже, що серце – це не будинок для гостей, до якого люди можуть завітати на 2-3 години або ж 2-3 дні, а потім піти. Серце – це не гніздо для горобця, збудоване навесні, а вже восени звіяне вітром...)

Щиро кажучи, я зовсім не розумію, що таке серце, але знаю, це місце для справді дуже хороших людей. Назавжди...

І ось... після довгих роздумів я вирішив віддати своє серце мамі: все моє серце, цілком і повністю мамі. І я зробив це, але...).

У цьому уривку спостерігається різноманітна кількість трансформацій. Почнемо з синтаксичної трансформації, що виражена фразою *با خودش ببرد* перекладається як «взяти з собою» у перському тексті, але українською мовою представлене як «звіяти вітром»

задля лаконічно зв'язаного викладення думок. Також в перекладі присутнє речення «Щиро кажучи, я зовсім не розумію, що таке серце, але знаю, це місце для справді дуже хороших людей. Назавжди...», яке частково, але все ж відрізняється від оригіналу, де відсутнє слово «щиро». Наявна також і культурна трансформація. У початковому тексті показано те, що серце не є будинком для гостей або гніздом для короточасних візитів. Переклад відображає однакову ідею, але іншою формою, близькою до нашої культури, показуючи, що серце дійсно є місцем для хороших та чудових ідей. В оригіналі також використано вираз *بعد بروند* що вказує на те, що гості після короточасного перебування залишають серця, але переклад трактується як слово «піти».

اما وقتی به قلبم نگاه کردم، دیدم، با این که مادر خوبم توی قلبم جا گرفته، خیلی هم راحت است، باز هم نصف قلبم خالی مانده...

خب معلوم است. من از اول هم باید عقلم می‌رسید و قلبم را به هر دو تاشان می‌دادم؛ به پدرم و مادرم.
پس، همین کار را کردم.

(укр. Зазирнувши у своє серце, я побачив, що хоча моя добра матуся зручно розмістилася там, та все одно половина мого серця залишилася порожньою...

Ну, зрозуміло. Я повинен був одразу додуматися і віддати своє серце їм обом: моїм батькові і мамі. Отож, я зробив це.)

У цьому уривку, як і в минулих, присутні семантичні заміни, адже деякі слова та вирази були змінені задля покращеного розуміння тексту українською мовою. *خوبم* перекладено як «добра», *راحت است* – «зручно», *همین کار را کرد* – «зробив це». Такі заміни допомагають покращенню розуміння тексту. Також тут наявна адаптація структури речень, адже деякі з них були змінені задля кращого розуміння українським читачем. *خیلی هم راحت است* було переформульовано як «зручно розмісилась там».

بعدش می‌دانید چطور شد؟ بله، درست است. نگاه کردم و دیدم که باز هم، توی قلبم، مقداری جای خالی مانده...

فورا تصمیم گرفتم آن گوشه خالی قلبم را بدهم به چند نفر؛ چند نفر که خیلی دوستشان داشتم؛ و این کار را هم کردم:
برادر بزرگم، خواهر کوچکم، پدر بزرگم، مادر بزرگم، یک دایی مهربان و یک عموی خوش اخلاقم را هم توی قلبم جا
دادم

*(укр. І знаєте, що потім трапилось? Правильно! Я подивився та побачив, що в
моєму серці все ще залишилося порожнє місце...*

*Швиденько вирішив віддати той порожній куток мого серця декільком людям,
яких я дуже сильно любив. І це я також зробив: віддав місце в своєму серці старшому
брату, молодшій сестричці, дідусю, бабусі, доброму маминому брату і праведному
татовому брату...).*

Тут були переструктуровані деякі вирази, щоб краще відповідати українській
граматиці та структурі речення. مقدارى جای خالی مانده – перекладаємо як «залишилося
порожнє місце». Також розширено список людей, кому було віддано серце для
відображення наших традицій та відносин в сім'ї.

فکر کردم حالا دیگر توی قلبم حسابی شلوغ شده... این همه آدم، توی قلب به این کوچکی، مگر می‌شود؟

اما وقتی نگاه کردم، خدا جان! می‌دانید چی دیدم؟

دیدم که همه این آدم‌ها، درست توی نصف قلبم جا گرفته‌اند؛ درست نصف!

*(укр. Я подумав, що тепер вже в моєму серці достатньо тісно... Хіба ж це
можливо, що всі ці люди в моєму такому маленькому серці?)*

Але коли я поглянув... Боже ж мій! Знаєте, що я побачив?

*Я побачив, що всі ці люди розмістилися рівно в половині мого серця, саме в
половині!).*

У цьому уривку деякі слова та вирази піддалися перефразуванню аби краще
викласти та передати ідею автора українською мовою. До прикладу, حالا دیگر перекладено
як «тепер вже», حسابی شلوغ شده – «достатньо тісно», а також було збережено концепцію

оригіналу, показуючи ідею про те, яка все ж велика кількість людей знаходиться в серці героя. Використано вирази, що підлягають українські релігії خدا جان – «Боже мій!».

با اینکه خیلی راحت هم ولو شده بودند و می گفتند و می خندیدند. و هیچ گلهیی هم از تنگی جا نداشتند...
من وقتی دیدم همهی آدم های خوب را دارم توی قلبم جا می دهم، سعی کردم این عموی پدرم را هم ببرم توی قلبم و یک گوشه بهش جا بدهم... اما... جا نگرفت... هرچی کردم جا نگرفت...

(укр. Зручно розмістившись, вони говорили та сміялися, і ніхто не жалівся на тисняву...)

Коли я побачив, що зміг розмістити всіх цих хороших людей в своєму серці, я спробував привести туди дядька мого батька і виділити йому куточок... але... він не зміг розміститися... Що я не робив, він не вмещався...).

Уривок був перекладений так, аби зберегти емоційне забарвлення оригіналу та адаптувати думки автора вдало українською мовою. Речення були переконструйовані аби були більш зрозуміліші українському читачеві. Також в тексті використано вираз و هیچ گلهیی هم از تنگی جا نداشتند аби створити суперечку з наступним описом того, як герой намагався розмістити усіх в своєму серці, але все ж не зміг.

دلَم هم سوخت... اما چکار کنم؟ جا نگرفت دیگر. تقصیر من که نیست حتما تقصیر خودش است. یعنی، راستش، هر وقت که خودش هم، با زحمت و فشار، جا می گرفت، صندوق بزرگ پول هایش بیرون می ماند و او، دوان دوان از قلبم می آمد بیرون تا صندوق را بردارد...

(укр. Це мене засмутило... Але що ж мені робити? Він не вмещався. І це не моя провина, це точно лише його провина. Справді, щоразу, коли він насилу з тиском отримував місце, його велика скриня з грошима завжди залишалась назовні, і він швидко вибігав з мого серця, аби забрати свою скриню...).

Використані українські вирази та фрази, які більш відповідають стилістиці та емоційному відтінку оригіналу. Деякі слова та вирази були замінені для кращого

відтворення ідей автора в українській мові. Наприклад, "دلہم سوخت" було перекладено як "це мене засмутило", "چکار کنم؟" – як "що ж мені робити?", "صندوق بزرگ پول هایش" – як "велика скриня з грошима".

Висновок до Розділу 2

Кожна культура має свої унікальні особливості, які впливають на сприйняття інформації. Перекладач повинен урахувати ці різноманітності, щоб забезпечити максимальну адекватність і зрозумілість тексту. При цьому важливо, щоб переклад був не лише лексично точним, а й передавав емоційний тон, культурні аспекти та контекст оригінального твору.

Наприклад, у висновках про розглянутий текст "Маленьке серденько" Надера Абрахімі важливо враховувати, як сприйме цю історію цільова аудиторія. Це може включати адаптацію культурних аспектів, які можуть бути невідомі або непривабливі для реципієнта, зміну ідіоматичних виразів чи символів на ті, які будуть зрозумілі та актуальні для читача.

Крім того, висновки мають бути сформульовані таким чином, щоб вони не тільки передавали основний зміст тексту, а й спонукали читача до подальших роздумів та рефлексії над прочитаним. Це вимагає від перекладача вміння зберігати художню цілісність та емоційний зміст оригіналу, адаптуючи його до культурних та мовних особливостей цільової аудиторії.

ВИСНОВКИ

Отже, вивчення особливостей перекладу перськомовних текстів в мовній парі українська та перська є актуальними та дуже важливими у сучасній перекладознавчій науці. Дослідження цієї проблематики дає змогу зрозуміти особливості міжмовного комунікативного процесу та виявити наявні труднощі, котрі є під час процесу перекладу між цими двома мовами.

Однією з головних характеристик, на котру варто звертати увагу під час перекладу перськомовних текстів, є культурні та історичні відмінності між національними спільнотами. Перекладач повинен добре розумітися на обох культурах задля повного відтворення не лише сенсу самого тексту, а й вміти детально передати його відтінки, весь національний колорит та наявні ідіоми, котрі притаманні перській мові.

Текст повинен бути точним, тобто не налічувати в собі різних двозначних слів та занадто важких виразів, а також вимагати повного співвідношення написаного з реальністю. Можна вважати, що художній переклад тексту – один з видів вишуканого мистецтва. Кожен такий текст має в собі особливості, котрі розраховані на мовленнєву творчість автора, що вимагає «перекладацького таланту». Варто враховувати що кожен переклад виконує комунікативний процес, адже завжди створює та відображає певний контекст для конкретної аудиторії, враховуючи мету, яку поставив перед собою автор та його власного бачення викладення матеріалу, а також наявності зворотного зв'язку. У кожному художньому творі присутня особистість автора, що в певному контексті є авторством над оригіналом, водночас він може впустити або не повністю передати особливості тексту.

Перекладач, котрий прагне досягнути високо рівня перекладу художнього тексту, безпосередньо повинен бути ознайомлений з менталітетом та культурою носія мови, тому що в іншому випадку читач не зрозуміє думку, котру намагався викласти автор.

Окрім цього, варто обов'язково звертати увагу на усі синтаксичні та лексичні відмінності, адже перська та українська мови належать до різних лінгвістичних груп,

саме тому мають пізні морфологічні та синтаксичні особливості. Кожному перекладачеві необхідно знати та добре розумітися на цих особливостях аби вміло їх використовувати при перекладі для чіткого збереження структурної та семантичної структури оригіналу.

При зіткненні мов народжується не лише переклад, а й процес взаємного збагачення і трансформації. Переклад текстів, котрі відображають різні національні культури, має великий вплив на культурний контекст отримувача. Взаємодія двох культур через переклад завжди є компромісом, особливо для культури, з якої походить оригінальний твір. Під час перекладу неможливо уникати трансформацій, яка іноді може бути радикальною і змінювати культурно- історичний контекст оригіналу. Але в цей ж час дуже важливо аби трансформація була послідовною та правдоподібною.

Дослідник В. Коптілов у своєму дослідженні розподіляє трансформації на чотири елементарні види: перестановки, зміни, додавання і упущення. Звісно, що розподіл є досить умовним, адже часто декілька трансформацій використовуються одночасно. Перестановка представляє собою зміну розташування мовних елементів у тексті перекладу, котра може включати зміну порядку слів або фраз у структурі речення. Транспозиція ж передбачає заміну однієї частини мови іншою без зміни значення слова. Модуляція – зміну перспективи, голосу або точки зору. Еквівалентність включає в собі пошук відповідних виразів у мові перекладу, для легшого сприйняття аудиторією. Компенсація передбачає додавання пояснювальних частинок або розширення тексту.

Під час аналізу твору "Маленьке серденько" Надера Абрахімі ми можемо спостерігати застосування цих видів трансформацій. Підсилення теми маленького серця та його зв'язку з людськими відносинами є основою цього уривка. Головний герой вирішує віддати своє серце батьку і матері, але відчуває пустку та самотність. Ця історія наголошує на цінності глибоких відносин і важливості комунікації, показуючи, що навіть у присутності близьких може виникати почуття самотності.

У підсумку, дослідження типологічних характеристик перекладу перськомовних текстів на українську мову підкреслює необхідність комплексного підходу до перекладацької діяльності, що враховує як лінгвістичні особливості мов, так і культурні та історичні змісти, котрі допомагають досягти високої ефективності та точності під час відтворення змісту та усіх специфічних частин оригінального тексту.

АНОТАЦІЯ

این کار پژوهشی به تحلیل ویژگی‌های گونه‌شناختی ترجمه متون از زبان فارسی به اوکراینی اختصاص دارد. به ویژه، هدف آن بررسی جنبه‌های زبانی، فرهنگی و تاریخی ترجمه بین این دو زبان است. این اثر توجه را به استفاده از روش‌های مختلف ترجمه برای اطمینان از بازتولید دقیق‌ترین معنا و سبک متن اصلی و همچنین انتقال مؤثر مفاهیم و واقعیت‌های فرهنگی جلب می‌کند. ویژگی‌های خاص زبان فارسی مانند ساختار نحوی، ترکیب واژگانی و اصطلاحات اصطلاحی که ممکن است بر روند ترجمه تأثیر بگذارد، مورد بررسی قرار می‌گیرد. همچنین چالش‌هایی را که مترجمان هنگام کار با متون فارسی زبان با آن مواجه هستند و راهکارهایی برای غلبه بر آنها بررسی می‌کند. این کار بر اساس تحلیل جنبه‌های مختلف زبانی و فرهنگی ترجمه، با هدف شناسایی رویکردهای بهینه برای ترجمه متون فارسی زبان به زبان اوکراینی است. نتایج این پژوهش می‌تواند برای مترجمان، زبان‌شناسان و فرهنگیان فعال در حوزه ارتباطات بین زبانی و بین فرهنگی مفید باشد.

مطالعه این موضوع امکان درک ویژگی‌های فرآیند ارتباط بین زبانی و شناسایی مشکلاتی را که در طول فرآیند ترجمه بین این دو زبان وجود دارد را ممکن می‌سازد.

یکی از اصلی‌ترین ویژگی‌هایی که در ترجمه متون فارسی زبان باید به آن توجه کرد، تفاوت‌های فرهنگی و تاریخی بین جوامع ملی است. مترجم باید در هر دو فرهنگ تسلط کامل داشته باشد تا نه تنها معنای خود متن را به طور کامل بازتولید کند، بلکه بتواند جزئیات آن، تمام طعم ملی و اصطلاحات موجود را که در زبان فارسی ذاتی است، به تفصیل منتقل کند.

علاوه بر این، توجه به تمام تفاوت‌های نحوی و لغوی ضروری است، زیرا زبان‌های فارسی و اوکراینی به گروه‌های زبانی متفاوتی تعلق دارند و به همین دلیل دارای ویژگی‌های صرفی و نحوی متأخر هستند. هر مترجمی باید این ویژگی‌ها را بشناسد و درک خوبی از آنها داشته باشد تا در حین ترجمه به طور ماهرانه از آنها استفاده کند تا ساختار ساختاری و معنایی اصل را به وضوح حفظ کند.

در پایان، مطالعه ویژگی‌های گونه‌شناختی ترجمه متون فارسی زبان به زبان اوکراینی بر لزوم رویکردی جامع به فعالیت ترجمه تأکید می‌کند که هم ویژگی‌های زبانی زبان‌ها و هم ویژگی‌های فرهنگی و فرهنگی را در نظر بگیرد. مطالب تاریخی که به دستیابی به کارایی و دقت بالا در بازتولید مطالب و تمام قسمت‌های خاص متن اصلی کمک می‌کند.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Ніколаєва, Т. (2018). Особливості художнього перекладу з української на англійську мови. *Проблеми гуманітарних наук*, 42, 119-127.
- Гуз, О. (2021). *Основи перекладознавства: конспект лекцій*. Луцьк : Вежа-Друк.
- Рушиць, С. (2020). *Лексичні трансформації у художньому перекладі*, 407-409.
- Ребрій, О. (2016). *Вступ до перекладознавства: конспект лекцій для студентів*. Харків: КНУ імені В.Н.Каразіна.
- Загнітко, А. (2014). *Теорія граматики і тексту: монографія*. Донецьк: ДонНУ.
- Мамрак, А. (2009). *Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник*. Київ: Центр учбової літератури.
- Михайленко, О. (2014). Поняття «Перекладацькі стратегії» як складова стратегічної компетенції. *Педагогічні науки*, 121, 148-154.
- Білоус, О. (2013). Теорія і технологія перекладу. *Навчальний посібник для студентів перекладацьких відділень*. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 200.
- Стрецова, І., Піддубна, Л. (2016). *Вступ до перекладознавства. Частина 1*. Дніпропетровськ: НМетАУ.
- Литвин, І. (2013). *Перекладознавство. Науковий посібник*. Черкаси: Видавництво Ю. А. Чибаненко, 288.
- Клименко, І., Зоренко, І. (2012). Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. *Філологічні студії*, 8, 84-90.